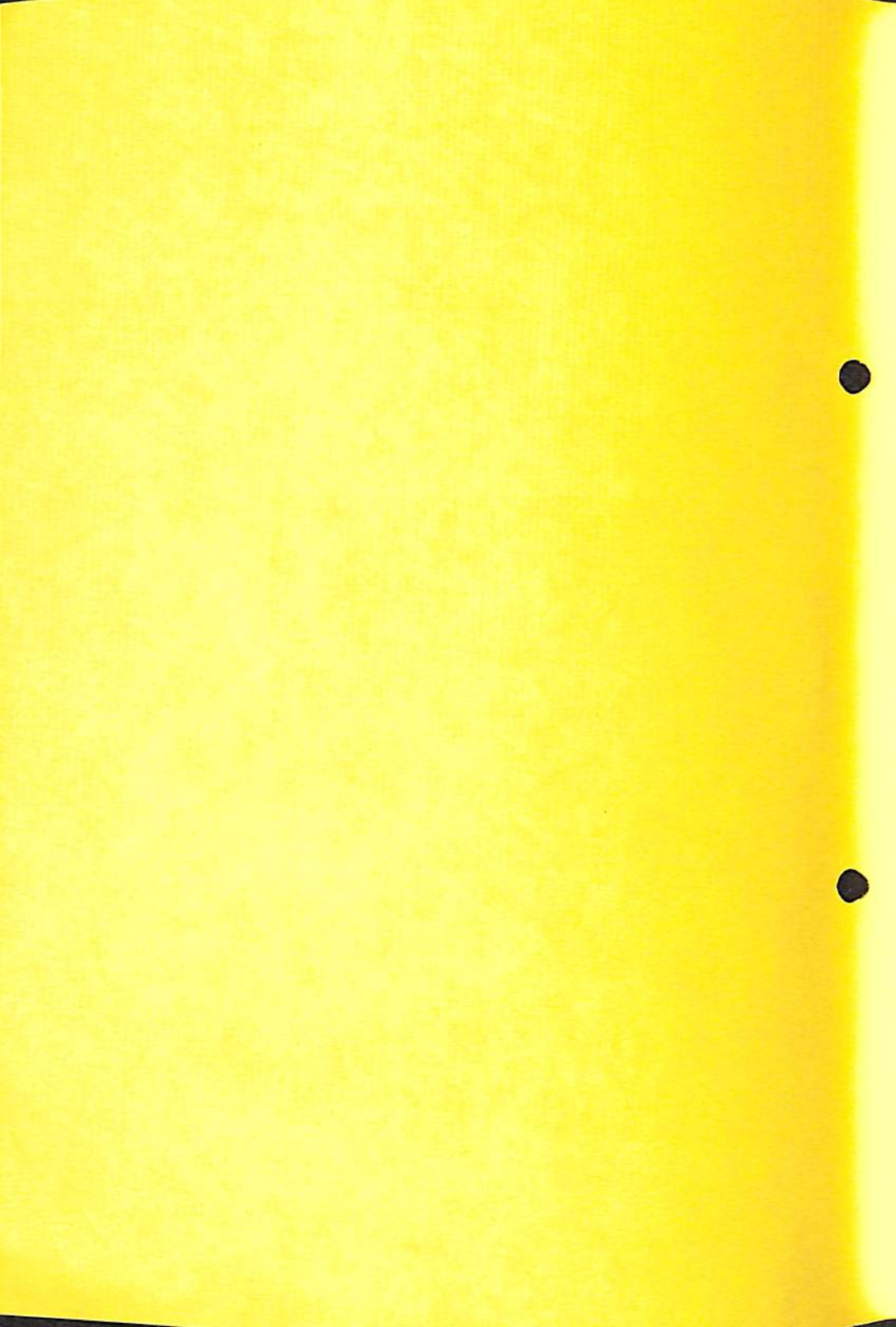

KÄK

2/99

Kelejä odotellessa

Pääkirjoitus

Lounaisrannikon joka-
vuotinen loskarumba, jota myös
talveksi kutsutaan, on näemmä
tulollaan. Eipä ole suksilla muuta
tekoa kuin että niillä kenties voisi
kyntää itselleen jonkinlaista
kulkuväylää katuun. No, nyt on juuri
oikea hetki vetäytyä miellyttäviin
tunnelmallisiin sisätiloihin kuten
Osakunnan toimistolle, varata
itselleen jotakin lämmintä tai
lämmittävää juotavaa ja viihtyä
mukavassa seurassa. Saattaapa
käydä niin, että aikanaan kevään
tullen ei halukaan nousta toimis-
ton energiansyöjäsohvien hellästä
syleilystä ja pistää nokkaansa
öllöttävän kirikkaaseen auringon-
paisteiseen säähän.

Päätoimittaja-emäntä
vetäytyy hallitusvastuusta ja antaa
onnenpotkun Osakunnan jatkotai-
paleelle. Osakuntalaiset, teillä olisi
nyt tilaisuus nostaa SKO aallon-
pohjasta. Kootkaa rivinne, osallis-
tukaa, muuttakaa Osakuntaa ja
viekää se eteenpäin!

Paula Räsänen

Sisällys

Kuraattori kumuttua	2
Johanna Nousiainen	
Äkkipyssääs ja mahoton ryssääs	3
Esa Nousiainen	
Helga-Ingridin neuvontapaista	6
Helga-Ingrid Strzlawczynski- Beckenbauer	
Kesätyössä muurien sisäpuolella	8
V.Artija & V.Artija	
Perinteistä käsityötä ja japanilainen sähkövempeli	11
Sari Hyvönen	
Museoesineen muminaa	13
Paula Räsänen	

Toimituskunta:

Sari Hyvönen
Sampo Kukkonen
Petteri Kuusisto
Esa Nousiainen
Johanna Nousiainen
Paula Räsänen
Helga-Ingrid Strzlawczynski-
Beckenbauer

Julkaisija:

Turun Yliopiston Savo-Karjalainen
Osakunta ry.
*Rehtorinpellonkatu 4-6B
20500 Turku
*puh. 02-2328391
*e-mail: sko@utu.fi
*www: <http://org.utu.fi/tyyala.sko>

Painopaikka:

Unipaps
Painos:
120

ISSN 0786-0317

Kuraattori kurnuttaa

Vuosien varrella olemme saaneet usein lukea muiden Suomen osakuntien jäsenlehdistä heidän toimintaansa vaikeuttaneesta aktiivijäsenten pulasta. Kun itse tulin Osakuntaan 1995, meidän tilanteemme oli vielä sangen hyvä. Hallitus saatiin vaivatta kokoon eikä minua ekan vuoden opiskelijana edes pyydetty siihen. Kesken vuoden pääsin kuitenkin mukaan hallitukseen, koska silloinen ulkoasiainsihteerin muutteli Tampereelle. Nyt parin viime vuoden aikana on hallituksen kokoaminen ollut todella vaikeaa ja ihmisiä on kirjaimellisesti kerjätty mukaan toimintaan. Keskusteluissa vanhempien jäsenten kanssa on selvinnyt, että vastaavanlainen "lama" on toistunut aina muutaman vuoden välein. Hieman kuitenkin hamittaa, että tämä lamakausi on sattunut omalle kuraattorikaudelleni. Toiminnan keksiminen on aina helppoa, mutta sen toteuttaminen pienellä aktiiviporukalla on aika tuskallista. Kaikkien pinnat kiristyvät työmäärän kasvaessa.

Miten tähän on tultu? Vuodesta -92 alkaen opintotukea on saatu entisen seitsemän vuoden sijasta enää 55 kuukautta. Opiskelijoiden päähän iskoitettiin ajatus, että on pakko valmistua nopeasti eikä "toisarvoiselle" yhdistystoiminnalle varattu paljoakaan aikaa. Yhdistystoimintaan ei kuitenkaan pääse sisään vieltämättä aikaa sen parissa. Vuoden -94 paikkeilla osa uudesta jäsenistöstä tunsu suurempaa läheisyyttä omiin kurssi- kuin osakuntatovereihinsa, alkoi osakuntatoiminnalle jätetty aika pienentyä mistä taas seurasi, että itse mielenkiintokin Osakuntaa kohtaan alkoi laskea. Tämä noin viiden vuoden "ylimenokausi" on pärjätty vanhojen ja muutaman uuden jäsenen voimin. Heille kaikille on yhteistä se, että he ovat tunteneet maakuntahenkisyyden sydän-

tä lähellä olevaksi sekä toiminnan arvokkaaksi ja hyödylliseksi myös oman koulutuksen kannalta. Ja niin se onkin.

Entäs nyt? Olemme tulleet vaiheeseen, jossa lähes kaikki ns. vanhat jäsenet ovat lopettamassa opiskeluaan ja jäämässä pois toiminnasta. Luojan kiitos muutamat on vielä saatu sidosuutta Osakunnan projekteihin kuten juhlakirjan kirjoittamiseen. Tilalle astuva uusi polvi kuitenkin loistaa poissaolollaan. Ensi vuoden hallituksen tärkein ja vaikein tehtävä onkin jäsenistönä aktivoiminen tavalla tai toisella. Tässä meitä voi auttaa yhteistyön rakentaminen Pohjalaisen Osakunnan (TPO) kanssa. Ymmärrättävää on, että jäsenet eivät tule hallituksen suunnittelemin tilaisuuksiin, jollei niihin aiemminkaan ole saapunut väkeä. Jos SKO ja TPO yhdessä järjestävät toimintaa, niin tilaisuuden onnistumisen todennäköisyys kasvaa huomattavasti.

Jos siis tunnet, että elämässä voisi olla muutakin kuin pelkkä opiskelu, tule ihmeessä mukaan hallitukseen tai riviaktiiviksi! Osakunta on aina jäsentensä näköinen, joten voit ihan oikeasti vaikuttaa sen toimintaan. Meitä eivät sido ainejärjestöjen rajoitukset vaan meillä on aina vapaat kädet suunnitella - mitä tahansa! Osakunnassamme hallitus on päättävä ja toimeenpaneva elin, siispä työtö riittää, mutta kun kaikki jäsenet tekevät oman osuutensa ei kenellekään jää liian raskasta taakkaa. Päinvastoin, silloin yhdistystoiminnasta tulee ilo ja se ryydittää mukavasti harmaata opiskeluarkea. Jokainen entinen hallituksen jäsen voi myös todistaa, että yhdistyskokemuksesta on konkreettista hyötyä työelämässä. Osakunta tarvitsee toimivia jäseniä. Osakunta tarvitsee Sinua!

I.Kuraattori Johanna Nousiainen

Äkkipyssä ja mahoton ryssä

(sano timpuri kun tellinkiltä putos)

***eli kirjoittajan kokemuksia fysikaalisten sovellusten
toteuttamisesta Savon heimon keskuudessa***

Lehtemme viime numerossa tämän(kin) kirjoittaja käsitteli fysiikan kansantajuistamista. Erityisesti tarkasteltiin perustutkimukseen liittyvien ilmiöiden kaikissa ihmisissä herättämän innostuksen syitä ja niitä tapahtumia, mitä innostuksesta seuraa. Tarinan päätteeksi päästiin ilmeisesti johtopäätökseen, että nämä monet mielenkiintoiset, luonnontieteellistä maailmankuvaa muokanneet löydöt ja ilmiöt selityksineen ovat paitsi monen ihmisen henkistä vireystilaa, myös sosiaalista tarkoitusta täyttävän pienpuheen sujuvaa soljuttelua ajattelun ensiarvoisen tärkeässä asemassa.

Nykyisenä rahavallan ja individualismipyrkimyksen aikakauteena on ihmisen ankarasti työtä tekeminen (sanotaan monesti työpaikkailmoituksissa). Fysiikan tieteellisiä saavutuksia ja tutkimuksen eturintamaa tärkeämpänä näyttäytyvät arkipäiväisessä elämässä silloin valtaisan monet sovellukset ja tekniset ratkaisut, jotka vahvasti pohjaavat entisten ja nykyisten aikojen fyysikkojen pioneerityön ja ponnistelujen tuloksiin.

Jos alkaisimme tarkastella näitä työhön ja onneksi myös harrastus- ja huvielämään liittyviä sovelluksia lehden viime numeron kirjoituksen

viitoittamalla tavalla, tulisimme ensin kohtaamaan gravitaatiokentässä liikuvan pyörivän jäykän kappaleen ongelman (dynamics of a rigid body in curvilinear motion under the action of gravity tai variksenmetsästysongelma). Tästä olisi kovin vaikea päästä etenemään, ja siksi alamme pohdinnan helpommasta aiheesta (johon jo otsikkokin viittaa).

Miksi siis tellinki pettää kun kaksi satakiloista timpuria pönöttää ruokatunnin jälkeen maha räystästä vasten tarkastelemissa aamupäivän kattotyön tuloksia? Ongelmaa voi lähestyä monelta kantilta. Tässä kuitenkin keskitymme tarkastelemaan vuorovaikutuksia tellinkirakennelmissa timpurien alla.

Käsitämme rakennustyöläiset yhdeksi kappaleeksi (ongelman yksinkertaistamiseksi ja erilaisten komponenttivektorilaskelmien minimoimiseksi) ja sijoitamme näiden mestarien yhteenlasketun massan (200 kg) keskimääräiselle vyötärönkorkeudelle henkilöiden väliin. Mestareihin vaikuttava paino G on noin 2000 N. Kun timpurit vielä pysyvät räystäällä, on tellinkin heihin kohdistama tukivoima G :n suuruinen. Tukivoiman suurin mahdollinen arvo on riippuvainen

rakennelman naulaukseen käytetyn naulan pituudesta ja pinnan kitkakertoimesta.

Tarkastellaan naulan pinnan kitkakertoimen tukivoiman suuruudelle asettamia rajoituksia kahden timpurin tapauksessa. Kun ratkaistaan piirretyn vapaakappalekuvan avulla tilanteeseen liittyvät tasapainoehdot saadaan selville haluttu suure (tunnettaessa riittävän monta muuta suuretta). Tulokseksi saadaan, että kitkakerroin on liian pieni jotta kitkavoima naulan ja puun välillä olisi riittävä täyttämään toisen tasapainoehdon (rotaatioehto) vaatimuksen: kappaleeseen vaikuttavien voimien momenttien summa on nolla.

Systemi ei näillä ehdoilla (massa ja sitä myötä G ovat liian suuret) ole tasapainossa ja lopputuloksena havaitaan kompleksinen audiovisuaalinen signaali: viuhuvia käsiä ja jalkoja, särkyvän puun ja irtaavan naulan vallitusta ja kaksi setää maha pystyssä nurmikolla. "Oho, prkl... katoppas... mitenkä se nyt öhöhöhhöhöhö nuin...". Sama lopputulos voidaan päätellä vähemmällä selityksellä (mutta myös ilman syväliempää tapahtuvan ymmärtämistä) empirisesti aiun perin havaitun tiedon "kolmituuma kuumasinkitty naula kestää yhden timpurin painon" avulla.

Sähkö on hyvin kientova ilmiö. Suomessakin käytetään sähköenergian siirrossa korkeaa kolmivaihejännitettä, jolloin saavutetaan suuria säästöjä. Korkean jännitteen (valtakunnan verkossa jopa 400 kV) ansiosta suhteellinen tehohäviö on pienempi. Kolmivaihejännitteen ansiosta johtoja ei tarvitse vetää kuin neljä huushollia kohti (kolme vaihejohtoa ja yksi

nollajohto) kuuden sijaan.

"Kolmivaihemoottorin toiminnan fyysikaalinen perusta on pyörivän magneettikentän synnyttäminen. Käämien keskellä oleva kestopagneetti alkaa pyöriä, jos kuhunkin käämiin johdetaan kolmivaihevirran yksi vaihe. Muodostuu pyörivä magneettikenttä, joka pyörittää kestopagneettia...", lainaus kirjasta Lehto, Luoma: Fysiikka 4, Kirjayhtymä 1996.

Moni päivittäistä elämäämme helpottava laite toimii vaihtovirralla, niin halkosirkkelikin. Kirjoittajan perinteisesti halonhakuutöissä käyttämän ent. sonniosuuskunnan sirkkelin lainasopimukseen kuuluu itse saha-halkaisuporayhdistelmän lisäksi myös voimaa uhkua Strömbergin tehtailla Vaasassa valmistettu 5 kilowatin sähkömoottori. Kuten edellä asiantuntijat kertoivat, perustuu tämänkin sähkömoottorin toiminta pyörivän magneettikentän synnyttämiseen.

Matkaan tulee mutkia eikä halkosavotta ala odotetulla tavalla, kun konetta käynnistettäessä terä alkaakin pyöriä väärinpäin, on ns. pakkii päällä. Mistä tämä voi johtua?

Selitys on siinä, että koneen johdotusta suuremman huoltopurkamisen jälkeen uudelleen rakennettaessa ovat vaihejohdot 1 ja 2 sukkahtaneet niinsanotusti ristiin. Nyi moottoriin syntyvä magneettikenttä (samoin sirkkelin terä) alkaa pyöriä vastakkaiseen suuntaan kuin on odotus ja halonhakaajien kasvoilla kuvastuva ihmetys on valtava.

Korjaustoimenpiteenä vaihdetaan moottorin sähköjohdon

pistokkeessa vaihejohdot vastamaan standardijärjestystä. Tämän jälkeen pyörivät sekä magneettikenttä moottorin käämien keskellä että sirkkelin terä odotetulla tavalla ja polttopuuta syntyy kuin motitalkoissa ikään. Korjauksia tehdessä on tekemisissä arkikielessä voimaviraksi kutsutun 380 V jännitteen kanssa, siksi useasti mielessä käykin vieno toivomus että kytkennät tekee joku muu kuin laajasti tunnettu Rane. Samoin oppii arvostamaan moninaisten kansallisten tai kansainvälisten standardisomisjärjestöjen pyrkimyksiä toimintojen ja menettelytapojen yhdenmukaistamiseen.

Kirjoituksen lopuksi tullaan tarkastelemaan alun perin väkivaltaisista pyrkimyksistä virinnyttä ongelmaa: Kuinka kohdistetaan luodikon tähtäyslaitteet niin, että piipusta lähtevän rihlauksen avulla aikaansaadulla pyörimisliikkeellä stabiloidun projektiilin lentorata ja optinen tähtäyslinja leikkaavat toisensa halutulla etäisyydellä.

Tämä ongelma on hyvin kiehtova ja vaativa ulkoballistiikan saloja raottavassa käytännöllisyydessään. Aiheen tarkastelu on juuri kiehtovuuden ja vaativuuden vuoksi syytä rajata hyvin määrätietoisesti palvelemaan vastauksen löytämistä probleemaa, mikäli mielitään saada valmista ennen ensi kuuta.

Käytännön tarpeita vastaavalla tarkkuudella, huomattavasti vähemmällä paperin ja hermojen kulutuksella ja vähemmällä päähän sattumisella päästään, kun unohdetaan tarkastelussa shokkiaallot ilmassa, ballistiset kertoimet, gyrokoopin pyörimisliikkeen prekessio ja nutaatio, Magnus- ja Poisson-efekti

sekä PBR ja käytetään hyväksi empiirisesti saatua tietoa tähtäyslinjan ja lentoradan erosta tunnetulla etäisyydellä. Kun tunnetaan projektiilin lentomatka, jyvän ja hahlon etäisyys toisistaan sekä tähtäyslinjan ja lentoradan ero halutulla etäisyydellä, voidaan yksinkertaisen verrantolaskutoimituksen avulla ratkaista tähtäyslaitteiden asetuksiin vaadittavan korjauksen suuruus.

Ongelman esittäjä on tyytyväinen saatuaan ratkaisun ja vastauksen kysymykseensä. Saattaa olla, että kauniina huhtikuun alun aamuna aamuauringon luodessa ensi säteensä hohtavalle, yöpakkasen kovettamalle hangelle kajahtaa laukaus liiterin vintiltä kiirien läpi kylän. Valle Varis-poloinen ainakin säikähtää ja ruikkaa hätäpäissään kiiltävän kosiohöyhenpukunsa piloilille.

Kirjoituksessa on pyritty tarkastelemaan muutamaa fysiikan ilmiöihin pohjautuvaa sovellusta, vieläpä tietyllä käytännönläheisellä ja arkipäiväisellä painotuksella käyttäen apuna esimerkkejä ja jaarittelevaa kertomusmuotoa. Asiasisällöstä voinee sanoa, ettei sillä juuri kutsua Tukholmaan tarvitse odottaa, mutta väärinkään ei mitään pitäisi olla. Palautetta otetaan mahdollisesti vastaan, jos inspiraatio filanteessa suo, mitä ei monesti voi ennalta aavistaa.

...mihin tätäkin yhtälöä muka tarvitaan...

...ketä kiinnostaa joku sähköoppi...

...mikä tuo F on, ei sitä mihinkään tarvita...

Esa Nousiainen

☞ Helga-Ingridin neuvontapalsta ☜

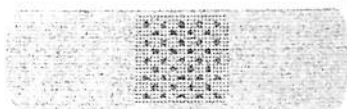
Jawohl vaan kaikille innokkaille lukijoille! Olen Helga-Ingrid Strzlawszynski-Beckenbauer, 43-vuotias sleesia-laissyntyinen maatalon tytär. 1980-luvulla toimin Deutsche Demokratische Republikin naiskuulantyyöntäjien hierojattarena, ja nykyisin pidän neuvontapalsta useissa miesten- ja naistenlehdissä. Joten mikäli sinulla on kysymys, jota olet pohtinut vuosikausia, johon et ole saanut mistään oikeaa vastausta, tai elämä-*Angst* muuten vaan vaivaa, käänny Helga-tädin puoleen! Sohvallani löydät helpotuksen...

Ja sitten tämänkertaiseen kysymykseen.

"Hei Helga-täti! Olen 21-vuotias historianopiskelija ja olen viettänyt lukuisia unettomia öitä erään miespuolisen luennoitsijan vuoksi. Jo ensimmäisestä katseesta lähtien olen tuntenut häneen vastustamatonta vetoa ja välillä tuntuu kuin hän tuntisi samoin minua kohtaan. Olenkin päättänyt ottaa asian puheeksi seuraavalla vastaanotolla.

Teenkö oikein? Juon alkoholia noin kaksi annosta viikossa ja käytän Rexonaa. Minulla on polkupyörä.

Nimim. "Just a girl '78"

Ongelma on hyvin yleinen, ihastuminen vastakkaista tai jopa samaa sukupuolta olevaan luennoitsijaan. Tilanteestasi saattaa seurata, että: 1) teet itsestäsi täydellisen pellen, 2) saat parempia arvosanoja, 3) saat

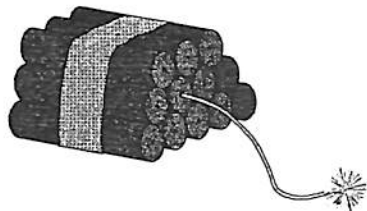

sukupuolitaudin. Jokin vastaus sinun on kuitenkin saatava, sillä unien jättäminen väliin kovin pitkän aikaa ei ole tunnetusti terveyttä edistävää. *Aber*, ottaa asia esiin... hmm.

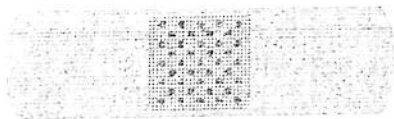
Mikäli luennoitsijasi sattuu olemaan onnellisesti naimisissa, hän todennäköisesti torjuu sinut, ja tästä seuraa molempuolisia nolostumisen tunteita ja punastumista joka kerran tavatessanne. Pahimmassa tapauksessa opettajan tutkimustoiminta saattaa häiriintyä vakavasti - etähän halua vastuullesi suomalaisen historian tutkimuksen alennustilaa, *mein lieblich?* Neuvonkin sinua tuomaan viestisi perille epäsuoralla tavalla. Vastaanotolle mennessäsi pukeudu siis minihameeseen ja tiukkaan t-paitaan. Toiseksi, juttele vihjailevasti tyyliin "haluaisitko tutustua proseminaarituloksiini

jonain päivänä?" Ellei hän ymmärrä, voit mennä astetta suurempaan tyyliin: "Uhmasin röntäsadetta jopollani vain päästäkseni näkemään sinun valtavan Urkki-aiheisen kirjastosi" tai jopa "tahtoisin maistella sun väitöskirjasi tematiikkaa joskus". Alkoholinkäyttösi ollessa noinkin vatimatonta, voit kokeilla ottaa molemmat viikkoannokset ennen vastaanottoa rohkaisuksi. Ellei tulosta tule, luennoitsijasi joko pitää pojista tai on kuollut eikä ole huomiosi arvoinen, joten unohda hänet.

Ja, siinä kaikki nyt. Uusia kysymyksiä voit lähettää *elektrische maililla* osoitteeseen: helgaingrid@yahoo.com tai jättää osakuntanne toimistolla olevaan kirjekuoreen. Kysymykset käsitellään anonyymeina.

Tschüss!

Kesätyössä muurien sisäpuolella

Vankila muurien ja porttien muusta maailmasta eristämänä yhteisönä herättää monissa pelonsekaista kunnioitusta mutta toisaalta myös uteliaisuutta. Artikkelissamme raotamme hiukan salaperäisyyden verhoa ja kerromme vankilan arjesta ja vanginvartijan työstä.

Yleistä

Vankilat ovat osa rikosolkeudellista seuraamusjärjestelmää. Oikeusministeriön alaisen vankeinhoitolaitoksen (VHL) tehtävänä on "panna täytäntöön tuomioistuinten määräämät ehdottomat vankeusrangaistukset ja sakonmuuntorangaistukset sekä huolehtia tutkintavankeuden toimeenpanosta ja muista sille kuuluvista täytäntöönpanotehtävistä." Toimintaa johtaa oikeusministeriön vankeinhoito-osasto (VAHO).

Vankilat voi jakaa karkeasti suljettuihin ja avolaitoksiin. Suljettuja laitoksia ovat keskusvankilat, lääninvankilat sekä Keravan nuorisovankila. Keskusvankiloihin sijoitetaan vapausrangaistukseen tai sakon muuntorangaistukseen tuomittuja. Lääninvankiloihin sijoitetaan ensisijaisesti tutkintavankeja, mutta myös rangaistus- ja sakkovankeja. Avolaitoksia ovat itsenäisesti toimivat avo- ja varavankilat sekä suljettujen laitosten alaiset avovankilaosastot ja työsiirtolat. Avolaitokseen voidaan sijoittaa vankeja, joiden katsotaan sopeutuvan laitoksen oloihin ja joiden ei oleteta poistuvan luvatta. Edellämainittujen rangaistus-

tulaitosten lisäksi Turussa toimii vanki- mielisairaala, jossa hoidetaan mielisairaanhoitoa tarvitsevia vankeja ja tehdään mielentilatutkimuksia rikoksesta syytteenä oleville.

Vankeusrangaistusta kärsiviä vankeja on Suomessa n. 2800, joista n. 95% miehiä. Tyypillinen vanki on n. 25-40 -vuotias mies, joka on kärsimässä 3-6 kuukauden tuomiota omaisuus- tai väkivaltarikoksesta. Pitkäaikaisvankeja, joiden rangaistusaika on vähintään neljä vuotta on noin neljännes vangeista.

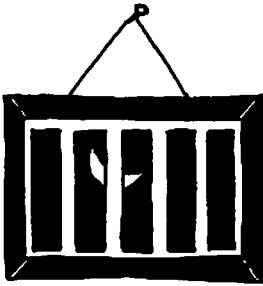
Vangeilla on työvelvollisuus tai velvollisuus osallistua koulutukseen tai muuhun vankilan hyväksymään toimintaan. Tärkeimmät työalat ovat teollinen tuotantotoiminta, kiinteistöhoito, taloustyöt, askartelutyypiset käsityöalat, rakennustoiminta ja maatilatalous. Työstä maksetaan palkkaa, joka suljetuissa laitoksissa on n. 2-3mk/tunti, avolaitoksissa n. 21-26mk/tunti ja työsiirtolaitoksissa n. 35-37mk/tunti. Toisin kuin suljetuissa laitoksissa avolaitoksissa ja työsiirtolaitoksissa palkasta maksetaan verot sekä ruoka- ja ylläpitomaksua laitokselle. Tyypillinen työaika vankiloissa on arkisin klo 7-16 kahvi- ja lounastaukoineen.

Työajan ulkopuolella, iltaisin ja viikonloppuisin, vangit eivät ole vain suljettuina seileihinsä vaan heillä on mahdollisuus osallistua harrastuspiirien toimintaan, ulkoilla tai käydä vankilassa järjestettävissä hengellisissä tilaisuuksissa.

Lähde: Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston kotisivu, <http://www.vn.fi/om/suomi/vahol/1999>

Kokemuksia Pohjois-Karjalan lääninvankilasta

Olen ollut jo kahtena kesänä töissä Pohjois-Karjalan lääninvankilassa vanginvartijana. Meitä kesäjusseja oli talossa yhdeksän kappaletta opiskelijoista ihan oikeisiin, vankeinhoitotutkinnon suorittaneisiin vartijoihin asti. Työ oli päivystämistä eri toimipaikoissa ja työtehtävät vaihtelivat sen mukaan, mille toimipaikalle oli työllistassa sijoitettu. Itse työskentelin niin valvossa, porttivahtina, autonkuljettajana, naisosastonvartijana kuin asunto-osastollakin miesvankien parissa.

Pohjois-Karjalan lääninvankila on erilainen kuin useimmat muut vankilat, sillä se on hyvinkin uusi. Koko laitos on rakennettu 90-luvun alussa, joten se poikkeaa jo ulkoisilta puutteiltaan Suomen vanhoista ja perinteikkäistä vankiloista kuten Turun Kakolas-ta ja Helsingin Sörkämästä. Lääninvankila sijaitsee aivan Hammassalahden kirkonkylän lähellä noin 25 kilometrin päässä Joensuusta. Vankilaa voisikin kuvata rauhalliseksi maaseutuvankilaksi sillä sen ympärillä on paljon metsää, peltoja ja harvakseltaan omakotitaloja.

Työpäivä alkoi viikolla vähän vaille seitsemän avainten ja avainketjun ottamisella päivystyksen kassa-kaapista. Ilman avaimia vankilassa ei

pääse mihinkään sillä melkein kaikki ovet ovat lukittuja. Niin henkilökunta kuin vangitkin elävät päiväjärjestyksen mukaan, joka kertoo ajan jolloin sellien ovet avataan ja mennään ruokailuun, ulkoilemaan tai töihin. Vartijat valvovat vankeja ja huolehtivat muutoinkin että järjestys vankilassa säilyy. Mikään vaikea tehtävä tämä ei ainkaan lääninvankilassa ollut sillä vangit olivat pääasiassa rauhallisesti käyttäytyviä ja mitään pahempia konflikteja ei syntynyt. Töissä oli paljon aikaa lueskella lehtiä, käydä kahvilla ja jutella työtovereiden kanssa. Vangit eivät yleensä ota vartijoihin yhteyttä muulloin kuin halutessaan joihin kuten esimerkiksi päänsärkylääkettä tai vaikkapa pääsyä psykologin puheille. Päiväsaikaan noin puolet vangeista on töissä vankilan verstaalla, jossa tehdään melonipöytiä, asevoitä, hyllyjä jne myytäväksi asiakkaille. Muutama vanki opiskelee yläasteen ja lukion kurseja laitoksen opinto-ohjaajan johdolla. Kenenkään vangin ei ole pakko osallistua mihinkään toimintoihin mutta silloin tämän sellin ovi pysyy lukossa koko päivän ajan. Illalla on kaksi tuntia aikaa olla ulkona, käydä punttisalilla tai osallistua hengelliseen toimintaan jonkin uskonnollisen ryhmän järjestämässä tilaisuudessa. Sellien ovet menevät lukkoon klo 19.30, poikkeuksena yksi osasto, joka on auki klo 21.30 asti. Viikonloppuisin vangeilla on oikeus tavata omaisia yhden tunnin ajan.

Työ oli suurimmaksi osaksi rutiinien hoitamista mutta joukkoon mahtui myös jokunen "helmi", jota on jälkikäteen hauska muistella. Kesän ehdottomin kliimaksi töissä oli kahden vangin pakeneminen, joka tapahtui kes-

kellä päivää kesäkuun puolivälin aikoihin. Vangit poistuivat ulkoilupihalta ja piileksivät jonkin aikaa vankilan alueella. Pako havaittiin, kun aitojen luona olleet liikkeenpaljastimet alkoivat hälyttää. Olin tuolloin erään toisen vartijan kanssa valvomossa, jonne hälytys tuli, ja leppoisa tunnelma muuttui silmänräpäyksessä. Annoimme hälytyksen, jonka jälkeen nappasin pampun ja aloin juosta kohti pakoaluetta. Saavuin aidalle ensimmäisenä ja näin vangit kipeämässä ulomman aidan yli. "Venkuloiden" kadottua pusikkoon palasin päivystykseen. Tämän jälkeen suljimme muut

vangit selleihin ja toimitimme vahvuuslaskennan. Karkurit jäivät kiinni vankilan välittömästä läheisyydestä n. 20 minuutin paon jälkeen. Pidätyksen suorittivat Joensuun poliisin partiot, joita saapui useita karkureita jahtamaan. Tilanteen lauetta nautimme talon tarjoamia pullakahveja ja vertailimme kokemuksia rentoutuneessa ilmapiiressä.

Kumpanakin kesänä olen viihtynyt Pohjois-Karjalan lääninvankilassa hyvin. Vankilassa tutustuu taatusti toisenlaiseen maailmaan kuin mihin on siviilissä tottunut ja voinikin suositella sitä opettavaisena kesätyöpaikkana.

☆ Vankilasanasto ☆

Annes = Turun vankimielisairaala
 hivakka = huumenyssäkkä
 hörhō = useampikertalainen vanki
 koukut = avaimet
 kulumattomat = kurinpitorangeistuksen määrätyn yksinäisyyden jättäminen kokonaan tai osaksi lukematta rangaistusaikaa lyhentäväksi
 lisko/liskot = suljetuimman osaston asukki/suljettu osasto *~olla liskoilla*
 luotto = luottovanki
 matkaselli = selli, jonne vankilaan tuleva tai sieltä lähtevä vanki sijoitetaan ennen osastolle siirtymistä
 mesu = työhuoneen- tai kohteen esimies, mestari
 mopopoika = moottoripyöräjengiläinen

mömmöt = huumaavat pillerit *~olla mömmöissä*,
 nahkajussi = nuorempi (kokematon) vartija
 pelkääjä = vanki, joka turvallisuutensa vuoksi vapaaehtoisesti suljetulla osastolla
 putsari = vanki, joka vastaa kerroksilla siivouksista yms.
 Riksu = Riihimäen keskusvankila
 rundi = eristysselli/eristysselliosasto
 rutinalappu = asianesittämislomake. Tällä vanki esim. pyytää pääsyä eri virkailijoiden puheille
 torpedo = vanki, joka toimii muitten puolesta esim. salakuljettaa huumeita

Perinteistä käsityötä ja japanilainen sähkövempale

Käk tutustui viulunsoiton ihmeisiin - haastateltavana Esa Nousiainen

Esa kertoo aloittaneensa soittoharrastuksensa 10-11 -vuotiaana musiikkikou-lun aloittaessa toimintansa hänen kotipaikkakunnallaan Pielavedellä. Soittimeksi oli valittava piano tai viulu, jolloin Esan vanhemmat päätyivät viuluun; pianon ostoon olisi mennyt 15 000 mk, mutta viulun hankinnasta selvisi tonnilla. Ammattiviulista eivät vanhemmat alunperinkään olleet pojastaan tekemässä, vaan tavoitteena oli vain hankkia hänelle hyvä ja kehittävä harrastus. Maailmanmainetta saaneet viulistiivatkin aloittaneet soittamisen yleensä jo 3- tai 4-vuotiaina, jolloin sormien hienomotoriikka ehtii kehittyä huippuunsa. Esa myöntää olevansa tyytyväinen vanhempiensa päätökseen, vaikka soittohäksyt eivät aina jaksaneetkaan nuorta herraa kiinnostaa. Hänen soitotaitonsa ottikin suurimmat edistysaskeleensa kesäisin pidetyillä musiikkileireillä. Varsinkin soittaminen suuressa orkesterissa oli pienelle viuluviikarille niin innostava kokemus, että kaksiviikkokaisen leirin jälkeen harjoittelu maistui taas kotonakin entistä paremmin.

Esa esittelee ypeänä nykyisen viulunsa, jonka hän osti pari vuotta sitten myös hieman sijoitusmielessä. Hän pitää sitä kohtuullisen hyvätasoisena ja ulkoasultaan sopusuhtaisena. Soitin on itsekkiiäissyntyisen viulunrakentajan Suomessa käsityönä mainikkaan Guameriuksen mallin mukai

sesti tekemä. Stradivariuksen lisäksi Guamerius kuului mainikkaisiin viulunrakentajiin, jotka kehittivät vuosien 1670 ja 1820 välillä viulusta ominaisuuksitaan ja ulkonäöltään sellaisen soittimen kuin mikä se nykyään on. Edelleen viulunvalmistus on käsityötä, joten jokaisen viulun voi sanoa olevan yksilöllinen, "work of art".

Kolmisen vuotta sitten Esa liittyi Åbo Akademin Akademiska Orkesteriin, jonka harjoituksissa Sibeliusmuseossa hän on siitä lähtien käynyt lähes jokaisena maanantai-iltana. Ammattikapellimestarin johdolla on hänen mielestään ollut suorastaan ilo soittaa ohjelmistoa orkesterissa, jossa on monenikäistä väkeä.

Esa innostuu vertaamaan orkesterissa soittamista kuorolauluun. Ihmissäni on sinänsä kaunis, jolloin melodiat voivat olla yksinkertaisempia. Mikä Pavarotin laulamana kuulostaa upealta saisi sinfoniaorkesterin esittämänä kuuntelijat haukottelemaan ja väentelehtimään pitkästyneinä tuoleissaan. Suuren orkesterin soittoon liittyy Esan mielestä myös visuaalinen puoli, koska soittajien samanaikainen tahti ja jousien liikkuminen samaan suuntaan on varsin näyttävää. Hän korostaa, että harrastelijaorkestereissakin kaikilla soittajilla on vähintään 10 vuoden harjoittelu takanaan, jolloin soittamiseen on täytyntyt sitoutua monia muita harrastuksia tujemmin. Sen takia Esa usko-

kin jatkavansa soittamista jonkinlaisessa kokoonpanossa kunnes sormet alkavat vanhemmiten liaksi jäykistyä.

Esa kertoo erillisen tilan puuttuessa harjoittelun olleen hieman ongelmallista. Jotta ohuiden kerrostalon seinien takana asuvat naapurit eivät olisi ilta-aikaan liaksi häiriintyneet, hän osti nimenomaan harjoittelua varten linalampenusmaisena, Japanissa valmistetun sähköviulun. Suurin osa sen äänistä kuuluu vain kuulokkeiden kautta, jolloin Esa voi harjoitella mihin vuorokauden aikaan tahansa häiritsemättä naapureita. Sähköviulussa on kuitenkin Esan mukaan huono soundi, minkä vuoksi hän harjoittelee mieluummin päiväsaikaan ykkösviulullaan. Puinen soitin on siinäkin mielessä vaateliaampi, että sitä pitää säännöllisesti soittaa, jotta sen resonanssi pysyy kunnossa ja ääni on niin sanotusti auki.

Soittaminen on saanut Esan kiinnostumaan myös klassisen musiikin kuuntelusta niin kotona kuin konserteissakin. Esa kertoo oman soittamisen tuoneen siihen uutta näkökulmaa, jolloin hänen korvansa havaitsee paljon sellaistaakin, mitä tavalliselta konsertissa kävijältä jää huomaamatta. Toisaalta niin soittamista, kuuntelua, konserteja kuin stereoiden ominaisuuksiakin hän osaa tarkastella myös fyysikaalisina ilmiöinä. Siten hän katsoo harrastuksiansa tukevan opiskeluaan, jolloin ne kaikki liittyvät enemmän tai vähemmän tiiviisti toisiinsa.

Esa laittaa Beethovenin viulukonserton soimaan taustalle samalla kun toteaa itsekin pystyvänsä soittamaan sen karun pelkistetyt sävelkuviot. Todellisen tekijän hänen mielestään kuitenkin erottaa siitä, että tämä saa mukaan omaa tulkintaansa, mikä tekee teokselle yhtäläillä ihmeillä kuin suola keitolle. Suurista viuluvirtuoosista useimmat ovat jostain syystä olleet Venäjän juutalaisia, kuten esimerkiksi 12 vuotta sitten kuollut Jascha Heifetz, joka ei tietävästi soittanut uransa aikana yhtään väärää nuottia. Esa toteaa, että hänen helpolta ja vaivatonta kuulostavan soittotyylinsä tunnistaa heti, mutta lisää nopeasti perään Seppo Heikinheimon kommentoineen Heifetzin soittaneen kuin pakastehauki. Ilmeisesti persoonallimpi tulkinta olisi ollut enemmän myös hänen mieleensä.

Sari Hyvönen

HANKI SAVO-KARJALAISEN OSAKUNNAN T-PAITA!

Jäljellä vielä valkoisia.

Saatavana toimistolta viidenkymppin hintaan.

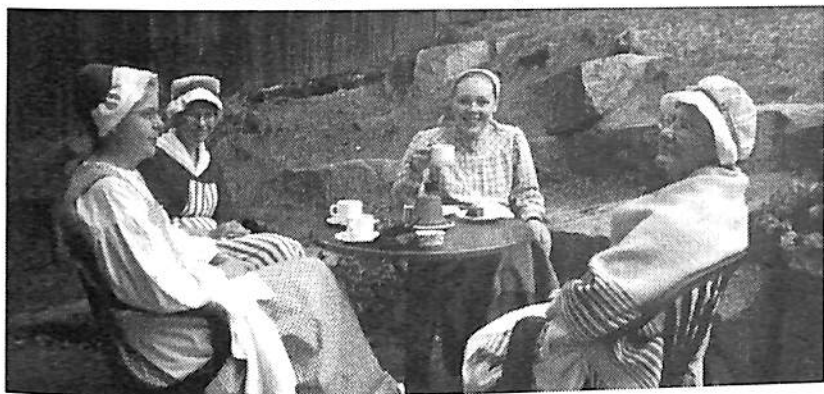
Museoesineen muminaa

Kun haluaa hankkia/ylläpitää oudon linnun mainetta ja tutustua ihmislunnon ominaisuuksiin mielenkiintoisista näkökulmista, kannattaa allekirjoittaneen tapaan hakeutua pitsinnyplääjäksi Luostarinmäen Käsiyöläismuseoon. Työtehtävänä on nyplätä kaksisataa vuotta vanhassa mökissä ajanmukainen asu yllä, näyttää kirjuri-leski Fridéniltä ja vastailla kysymyksiin mahdollisimman monella kielellä. Joka maailmankolkasta tulevat turistit joutuvat hämmentävän tilanteen eteen, kun museossa istuikin elävä ihminen osana näyttelyä työn ääressä. Se, että kyseinen museoesine nyplää pitsiä, on varsinkin nuoremmille kävijöille loputon lisä-äillistyksen aihe: tällaiseen asiaan siis alunperin viittaa sana, joka nykyään merkitsee lähinnä kaikenlaista toivottoman irrelevanttia nysväämistä.

On hämmästyttävää, miten samanlaisia museokävijöiden

replikit ovat. Lukuisia kertoja päivässä sain vastailla samaisiin kysymyksiin tai kommentteihin. Ei, nuo takanani eivät ole lampunvarjostimia vaan hattuja. Kyllä, minä nyplään tässä ihan oikeasti. (Olisi aika työlästä olla nypläävinään kahdeksan tuntia päivässä!) En, heh heh, en asu täällä. En, heh heh, en ole kaksisataa vuotta vanha. Vai niin, nyplää teidän naapurinne mumokin. Toki joukkoon mahtui mielenkiintoisiakin kysymyksiä. Ja vastasin aina mielelläni vilpittömän hämmästyneeseen tiedusteluun: Miten tuo oikein tapahtuu?

Kanssakäyminen ulkomaalaisten kävijöiden kanssa merkitsi erilaisten kielimuurien yli hypelyä. On mahdoton tietää, millä kielellä yksin tulevaa ihmistä tai hiljaista seuruetta tulisi tervehtiä. Jos vinkkiä kielestä ei saanut, aloitin yleensä suomeksi. Tämä johti välillä kummallisiin tilanteisiin: eräs nuori brittiparikunta alkoi hetken katsel-

Museoesineet kahvilla. Vasemmalta kankaankutoja, pitsinnyplääjä, kirjansitoja ja vartija.

tuaan kuiskia keskenään: "What is she doing? God, that looks boring." Katsoin parhaaksi heittäytyä ymmärtämättömäksi ja vain hymyillä kaunisti. Useat kuitenkin alkoivat muitta mutkitta puhua englantia ja lopulta melko harvat kysyivät, millä kielellä jutustelu sujuisi. Hauskoja kävijöitä olivat varsinkin englantilaiset vanhat naiset, joiden kanssa saattoi laajasti keskustella pitsien olemuksesta.

Lasten repliikit eivät koskaan olleet tylsiä. Kesän mittaan aiheutin lukuisissa pikku päissä armotonta hämmennystä aikatasojen vllistäessä hurjana sekasotkuna. Koiramäki-kierrokselle osallistuneille lapsille olin yksi vanhaa aikaa edustaneen näytelmän roolihahmoista. Toisissa yhteyksissä tulleille lapsille tilanne aiheutti usein enemmän päänvaivaa. Lukuisia kertoja minulta kysyttiin pyörein silmin, nukuinko tosiaan huoneeni kalustukseen kuuluvassa sängyssä. Monet lapset

olivat tavattoman kiinnostuneita pitsinteosta; eräs poika halusi ehdottomasti päästä lähemmäs nähdäkseen "pitsikoneen" kunnollisesti. Elokuun lopulla kouluaisryhmien vyöryessä mäelle sai laittaa liikkeelle kaiken pedagogisen ymmärryksensä. Yhdelle pienelle koululaiselle seliitin, että taloissa on asuttu jo hyvin kauan sitten; ne ovat niin vanhoja, ettei hänen isovanhempiaankaan vielä siihen aikaan ollut olemassa. Poika mietti hetken ja kysyi sitten "Olitko sää?"

Sellaisina hetkinä, kun lämpö mökissäni lähenteli kolmeakymmentä celsiusta ja amerikkalaisryhmä tunki sisään sekä ovesta että ikkunasta, olisin toivonut olevani valovuosien päässä kaikista maailman museoista. Kuitenkin kokonaisuutena työ kuului sarjaan "en sittenkään vaihtaisi päivääkään pois". Ehkä taas ensi vuonna, jos vaan huolivat...

Paula Räsänen

SAVO-KARJALAINEN OSAKUNTA TÄYTTÄÄ 75 VUOTTA!

Huuikeat juhlat Suomalaisella Pohjalla 8.4. 2000.

Varaa jo päivä (ja mielellään seuraavakin).

